

Suomi 100 – tietovisa: kaikki vastaukset

ALKUKILPAILUN VASTAUKSET

1) Vastaus on c eli Yrjö Mäkelin.

Yrjö Esaias Emanuel Mäkelin (1. kesäkuuta 1875 Tampere – 18. syyskuuta 1923 Helsinki) oli suomalainen suutari ja poliitikko, joka teki elämäntyönsä sosialistisena sanomalehtimiehenä, Suomen sosialidemokraattisen puolueen johdossa ja kansanedustajana (1908–1910, 1913–1917). Mäkelin toimi tamperelaisen Kansan Lehden (1900–1906), Helsinkiin perustamansa Oikeus-lehden (1906) sekä oululaisen Kansan Tahdon (1907–1914 ja 1917–1918) päätoimittajana. Vapauduttuaan yleisessä armahduksessa sisällissotaan osallistumisesta saamastaan elinkautisesta vankeusrangaistuksesta ja liki neljän vuoden vankeudesta (1918–1922) Mäkelin oli Kansan Tahdon seuraajaksi perustetun Pohjan Kansan (ja Uuden Pohjan Kansan) ”aputoimittajana” pidätykseensä asti 1923. Kaikissa noissa lehdissä hän esiintyi etenkin pohjoisessa tunnetuksi tulleella pakinoitsijanimimerkillä Riitahuhdan Esa. Hänet pidätettiin niin sanotussa Kallion leikkauksessa elokuussa 1923. Syyskuussa hän teki itsemurhan ottamalla yliannoksen unilääkettä Etsivän keskuspoliisin sellissä.

Punainen julistus annettiin Tampereella 1. marraskuuta Suurlakon aikana. Siinä vaadittiin, että ”ne kurjat matelijat, jotka venäläistä virkavaltaa pokkuroiden ovat onnistuneet pääsemään kotimaiseen hallitukseemme jäseniksi, ja jotka, muodostaessaan tuon hallituksen, ovat häpeällisesti polkeneet ei ainoastaan lakeja vaan vieläpä kansan pyhimpiä oikeuskäsityksiä, erotettakoot heti toimestaan.” Sen lisäksi vaaditaan väliaikaisen hallituksen nimittämistä, valtiollista itsenäisyyttä Venäjän yhteydessä sekä yleisillä ja yhtäläisillä vaaleilla valittua eduskuntaa ja sitä ennen kansalliskokousta. Tampereen punainen julistus hyväksytään 3. marraskuuta myös Helsingin Rautatientorilla järjestetyssä lakkokokouksessa ja seuraavana päivänä lakkokomitea kutsuu kaikki 21 vuotta täyttäneet helsinkiläiset valitsemaan väliaikaista hallitusta.

Santeri Ivalo (1866-1937)

Toimi lähes puolen vuosisadan ajan Päivälehdessä ja myöhemmin Helsingin Sanomien toimittajana, pitkään myös päätoimittajana. Julkaisi suomalaisuushengen läpitunkemia romaaneja. Tunnetuin 1500-luvun heimotaisteluista kuvaava Juho Vesainen (1894).

Edvard ”Eetu” Salin (1866-1919) oli vanhan työväenliikkeen johtaja, alun perin suutari. Liittyi työväenliikkeeseen 1885, julkaisi Porissa 1906–08 Sosiaalidemokraatti-nimistä lehteä. 1909 valittiin toisille valtiopäiville, uudelleen 1917. Toimi 1918 Tiedonantajan päätoimittajana. Kuoli vankilassa 1919.

2) Vastaus on b, eli vuonna 1799 koskenperkausjohtokunnan nimellä.

Tielaitos oli yksi Suomen vanhimmista keskusvirastoista. Joulukuussa 1799 Ruotsin kuningas

Kustaa IV Aadolf allekirjoitti julistuksen, jolla perustettiin Kuninkaallinen Suomen koskenperkausjohtokunta. Virasto keskittyi nimensä mukaisesti johtamaan järvenlasku- ja koskenperkaustöitä, mutta se loi samalla pohjan tie- ja vesirakennusalan valtiollistumiselle. Jokia perattiin veneliikenteen helpottamiseksi. Ensimmäisiin töihin kuuluivat myös tulvien tuhojen torjuminen ja uusien viljelyalojen valtaaminen. Toiminta keskeytyi Suomen sotaan (1808–1809).

Tie- ja vesirakennushallitus eli TVH (1964–1990 Tie- ja Vesirakennuslaitos TVL, 1990–2000 Tielaitos) oli Suomen taajamien ulkopuolisen julkisen maantie- ja osin vesitieverkon rakentamiseen ja hoitoon sekä lossiliikenteen ylläpitoon keskittynyt valtion keskusvirasto, joka toimi eri nimillä vuosina 1816–2000. Sittemmin TVH jakaantui kahtia hallinto- ja tuotantopuoleen, jotka ovat Tiehallinto ja Destia (ent. Tieliikelaitos). TVH ja sen seuraajat toimivat itsenäisyyden aikana Liikenne- ja viestintäministeriön (1917–1969 Kulkulaitosten ja Yleisten töiden ministeriö, 1970–2000 Liikenneministeriö) alaisina.

3) Vastaus on c, eli vuonna 1919 heinäkuun 17. päivänä.

Monarkistinen oikeisto halusi vahvaa hallitusvaltaa ja presidentin aseman vahvistamista. Vasemmisto ja keskusta vastustivat tätä ja halusivat vahvistaa eduskunnan valtaa. Monarkistit hävisivät ja heidän kuningashaaveet olivat rauenneet jo syksyllä 1918 Saksan keisarikunnan romahduksen myötä. Hallitusmuoto on kompromissi presidentinvallan ja eduskunnan kesken. Eduskunnan tehtäväksi jää hyväksyä lait, talousarvio, tullit ja toisten valtioiden kanssa solmittavat sopimukset. Presidentille jää huomattavasti päätösvaltaa, sillä hänellä on lainsäädännön osalta lykkäävä veto-oikeus sekä oikeus hajottaa eduskunta kesken vaalikauden. Lisäksi valtakunnan ulkopoliittikan johto kuuluu presidentille.

4) Vastaus on b, eli Lauri "Tahko" Pihkala.

Lauri "Tahko" Pihkala (vuoteen 1906 Gummerus, 5. tammikuuta 1888 Pihtipudas – 20. toukokuuta 1981 Helsinki) oli suomalainen yleisurheilija ja monipuolinen urheiluvaikuttaja. Pihkalan vaikutus suomalaisessa urheiluelämässä on näkynyt olympiaurheilusta kansanliikuntaan ja liikuntakasvatukseen, ja erityisen merkittävä vaikutus hänellä oli murtomaahiihtoon. Pihkala perusti muun muassa Suomen Ladun ja Suomen urheiluopiston, ja hän kehitti Suomen kansallispelin pesäpallon. Urheilijana Pihkala edusti Suomea vuosien 1908 ja 1912 olympiakisojen yleisurheilussa.

Tahkon vanhempi veli Martti Aleksander Pihkala (1882 Pihtipudas – 10. kesäkuuta 1966 Helsinki) oli kansanedustaja, joka tuli tunnetuksi 1920- ja 1930-luvulla lakkojen murtamiseen keskittyneen Vientirauha-yhtymän eli "Pihkalan kaartin" johtajana. Vuonna 1918 Pihkala julkaisi kirjan *Minkälainen Suomi meidän on luotava?* Kirjassaan hän piti kulttuurin suurimpana vihollisena nautinnonhimon yliotetta elämässä suvun jatkuvuuden tavoitteen sijaan. Hän kannatti pakkosteriloiteja ja paheellista elämää viettäneiden eristämistä yhteiskunnasta keinona jalostaa suomalaista rotua. Pihkala asetti yhteiskuntaluokkien välisen harmonian vastapainoksi moraalille rappiolle ja sosialismille.

5) Vastaus on b, eli Heikki Meriläinen.

Sotkamolainen tilallinen Heikki Meriläinen (1847-1939) julkaisi 1892 WSOY:n kustantamana romaanin *Pietolan työt*, joka on ilmetty muunnelma Aleksis Kiven *Seitsemästä veljeksestä*. Pietolan tyttöjen isä on toivonut hartaasti poikaa, vaikka äiti vakuuttaa, että kyllä tytöt siinä työt tekevät kuin pojatkin. Tyttöjen äiti kuolee ja isä ottaa uuden vaimon, jolla on poika. Pietola testamenttaa talon pojalle ja jättää tytöt ilman. Nämä kuitenkin työllään pitävät talon pystyssä. Tästä alkaa kehkeytyä suuri draama, kuten *Seitsemässä veljeksessäkin*.

Meriläisen vanhemmat huonemies Mikko Meriläinen ja Sanna Korhonen olivat ankaran uskonnollisia. Heikki joutui lähtemään kodistaan 24-vuotiaana erimielisyyksien vuoksi. Hän toimi seppänä, maanmittarin apulaisena ja pienviljelijänä. Hän oli muun muassa runoilija Eino Leinon isän maanmittari Anders Lönnbohmin apulaisena hakkaamassa Suomen ja Venäjän välistä rajalinjaa Nurmeksen ja Inarin välillä.

Meriläisen vaimon kotitila, jota Meriläinen hoiti ja jossa hän oli pitänyt yksityistä kansakoulua, joutui vararikkoon ja oli myytävä. Meriläinen itse sai vankeutta oikeuden moittimisesta. Vuonna 1899 hän muutti pois Sotkamosta ostettuaan Pääatalo-nimisen tilan Paltamosta. Myöhemmin hän rakensi ja raivasi Peltoniemen uudistilan Mieslahteen Oulujärven rannalle, jossa asui kuolemaansa saakka. Meriläinen kokosi ja kirjoitti muistiin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kokoelmiin kansanperinnettä. Hän teki tätä varten matkoja seuran stipendiaattina Venäjän Karjalaan, Lappiin ja Pohjanmaalle, alkaen vuodesta 1890. Kansanrunousarkistossa on 4 439 Meriläisen keräämää tekstiä, valtaosa taikojia ja loitsuja. Hän on niitä eniten keränneitä suomalaisia. Meriläisen puoliso vuodesta 1872 oli Anna Huotari (k. 1926).

6) Vastaus on b eli kieltolain seurauksia kauhistuneet naiset.

7) Vastaus on b, eli tarkemmin 30.6.1930. Vrt. Lapuanliikkeen järjestämä Talonpoikaismarssi Helsinkiin 7.7.1930.

Huhtikuun 14. päivä 1934 astui voimaan Toivo Kivimäen hallituksen junailema ns. kiihotuslaki. Lailla pyrittiin estämään valtiolle ja yhteiskunnalle vaarallinen kiihotus. Viikkoa aikaisemmin 5.4.1934 eduskunta oli hyväksynyt ns. puserolain, joka kielsi käyttämästä eräissä tilaisuuksissa poliittisia tunnusmerkkejä. Lain taustalla oli IKL:n 14 miehen eduskuntaryhmän saapuminen eduskunnan täysistuntoon mustissa paidoissa. Lain päätähtäin oli kuitenkin kommunistien käyttämien tunnusten kriminalisoinnissa. Korostihan Maalaisliittokin vuoden 1932 puolueohjelmassaan ”kommunismia, huliganismia ja muun rikollisuuden vastustamista.”

8) Oikea vastaus on c.

Tammikuun kihlaus oli Suomen työnantajain keskusliiton antama julistus, jossa se tunnusti ammattiliitot ja keskusjärjestö SAK:n neuvotteluosapuoliksi työmarkkinoita koskevissa

kysymyksissä. Osapuolet sopivat, että vastedes pyritään löytämään yhteisymmärrys neuvotteluteitse. Julkilausuma luettiin Yleisradion iltauutisissa 23. tammikuuta 1940 ja julkaistiin seuraavana päivänä sanomalehdissä. Tätä aiemmin vain kirjanpainajilla oli ollut työehtosopimus.

Sosiaaliministeri Karl-August Fagerholm toimi aloitteen tekijänä ja hankkeen edistäjänä. Fagerholmin mielestä kansakunnan eheytyminen edellytti työntekijöiden oikeuksien tunnustamista. Merkittävänä taustatekijänä oli käynnissä oleva talvisota ja kansallinen yhtenäisyys sotapönnöksissä. Neuvottelujen tuloksena annettiin seuraava julkilausuma: "Suomen Työnantajain Keskusliiton ja Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton edustajat ovat käyneet keskenään neuvotteluja, joiden tuloksena on sovittu, että sanotut keskusjärjestöt, todeten vapaan järjestetyn toiminnan merkityksen yhteiskunnassa, tulevat luottamuksellisesti neuvottelemaan kaikista niiden toimialalla esiintyvistä kysymyksistä niiden ratkaisemiseksi mikäli mahdollista yhteisymmärryksessä."

9) Vastaus on b, eli Gunnar Bärlundista, hän oli suomalainen raskaansarjan nyrkkeilijä ja Euroopan mestari. Yhdysvaltain kansalainen hänestä tuli vuonna 1947.

Gunnar Olof Björling (1887-1960 Helsinki) oli suomenruotsalainen kirjailija. Hän oli 1920-luvun suomenruotsalaisen runouden keskushahmoja Edith Södergranin, Elmer Diktoniuksen ja Rabbe Enckellin ohella.

Georg Borgström (1912-90) oli ruotsalainen kasvifysiologi, professorina USA:ssa vuodesta 1956. Hän julkaisi useita teoksia maailman elintarviketilanteesta. Suomeksi on julkaistu *Ruokaa vai raketteja* (suom.1962) ja *Riittääkö maapallo* (suom.1970). oli ruotsalaissyntyinen ravitsemuskysymysten tutkija. Hänellä oli Michiganin valtionyliopistossa (Michigan State University)) professuuri ensin elintarviketekniikassa, sitten talousmaantieteessä. Borgströmistä tuli maailmankuulu kirjoituksilla, jotka käsittelivät köyhien ja rikkaiden maiden osuuksia maailman resursseista, luonnon riistoa ja elintarvikepulaa. Expressen-lehti nimesi hänet 1967 maailman tärkeimmäksi ruotsalaiseksi.

10) Vuonna 1949 eli vaihtoehto b on oikea.

Vuonna 1939 tuli voimaan ensimmäinen kansaeläkelaki, jonka mukaiset ensimmäiset kansaeläkkeet maksettiin siis vuonna 1949. Peruseläke oli pieni, vain 3 500 markkaa vuodessa eli tämän vuoden rahassa 150 euroa ja 10 senttiä. Vuonna 1959 perustettiin Eläkeläiset ry, jonka syntymiseen vaikutti oleellisesti eri puolille maata syntyneiden vanhusten toimikuntien kamppailu kansaneläkeuudistuksen puolesta. Uusi laki saatiinkin vuonna 1956 ja se astui voimaan seuraavan vuoden eli vuoden 1957 alussa.

11) Vastaus on c, eli 495

Suuret ikäluokat muodostuivat monissa läntisen Euroopan maissa muutaman vuoden aikana toisen maailmansodan jälkeen. Suomessa korkea syntyvyys kesti hieman yli viisi vuotta,

elokuusta 1945 elokuuhun 1950. Vuosina 1946-1949 syntyneitä oli yli 100 000 per vuosi sekä jo 1945 ja vielä 1950 lähempänä 100 000:aa kuin 90 000:ää (yli 95 000).

12)Vastaus on b, eli Kari Kuuva.

Tampereella 1946 syntyneen Kari Olavi Kuvuan alun perin parodiaksi tarkoittama "Tango Pelargonia" ilmestyi 1964. Singlen toisella puolella oli kappale "Pikku Nina". Valtaosan menestyskappaleistaan Kuuva on tehnyt muille artisteille. Näistä menestyneitä ovat muiden muassa Kuvuan säveltämät ja sanoittamat Jarno Sarjasen levyttämät kantrikappaleet "Nukkekot" (1968) ja "Pienen pojan haaveet" (1971), Sammy Babitzinin vuoden 1972 Syksyn sävel -voittokappale "Daa-da daa-da" sekä Frederikin "Jos jotain yrittää (Harva meistä on rautaa)" (1970). Myöhemmästä tuotannosta menestystä on saavuttanut esimerkiksi Meiju Suvaksen "Pure mua" -hitin tekstisuomennos vuodelta 1991.

13)Vastaus on b, eli Ahti Sonninen.

Edvin Laineen ohjaama *Tuntematon sotilas* oli Suomen elokuvahistorian kallein työ. Seuraavan 30 vuoden aikana *Tuntemattoman kävi* katsomassa noin kolme miljoonaa suomalaista. Yhdysvalloissa elokuva kiellettiin raakuuden ja säädyttömien vuoropuhelujen takia. Vuonna 1956 *Tuntematon sotilas* sai Berliinissä katolisen elokuvatoimiston palkinnon yleisinhimillisistä ansioistaan.

14)Vastaus on c, eli Merenkurkun saaristo.

Kaikki mainitut ovat toki kansallismaisemia, mutta vain Merenkurkun saaristo on hyväksytty Unescon maailmanperintökohteeksi. Sellaiseksi se hyväksyttiin heinäkuussa 2006. Merenkurkun saaristo on Ruotsin Höga Kustenin maailmaperintökohteen laajennus. Ne muodostavat geologisen kokonaisuuden, jossa maankohoaminen on nähtävissä ainutlaatuisella tavalla.

Merenkurkussa maa kohoaa voimakkaasti, keskimäärin 8 mm vuodessa. Saaristo muuttaa jatkuvasti muotoaan. Uusia saaria nousee, merenlahdet muuttuvat järviksi ja veneväylät mataloituvat. Maa-ala kasvaa vuosittain sadalla hehtaarilla.

15)Vastaus on b, eli 30.4.1987.

Holkerin hallitus otti käyttöönsä termin "hallittu rakennemuutos", jonka isäksi on veikkailtu nykyistä Suomen Pankin pääjohtajaa Erkki Liikasta, joka toimi Holkerin hallituksen valtiovarainministerinä. Hallitusohjelmassa sovittiin verojen alentamisesta sekä talouspoliittisista uudistuksista, joista käytettiin nimitystä hallittu rakennemuutos. Talouspoliittiset ratkaisut johtivat kuitenkin taloudelliseen ylikuumenemiseen 1980-luvun loppupuolella Ensitöikseen Holkerin hallitus juurrutti yhteiskunnalliseen keskusteluun iskusanat kansainvälisestä kilpailukyvyvystä ja hallitusta rakennemuutoksesta. Hallitusohjelma vilisi virkkeitä, joissa hallitus toteutti, antoi täyden tukensa, korosti ja edellytti. Tosin hallittu rakennemuutos mainittiin ohjelmassa vain yhden kerran. Punamullan poliittinen kieli oli kriisissä, kun kaikki kysymykset oli johdettava ja ratkaistava kansainvälisen kilpailukyvyvyn ja maltillisen tulopolitiikan lähtökohdasta.

Suomessa tämä uuskieli astui poliittiselle näyttämölle sangen myöhään. Ranskan oikeisto oli viljellyt sitä koko sodan jälkeisen ajan. Ranskassa huomattiin, että tuotanto, kulutus ja investoinnit pitää saada vetämään yhtä köyttä. Talousasiantuntija Jean Monnet (1888-1979) johti sodan jälkeen Ranskan elinkeinoelämän uudistusohjelmaa. Keskeisiksi termeiksi nousivat jatkuva taloudellinen kasvu, edistys sekä solidaarisuus.

LOPPUKILPAILUN VASTAUKSET

1) Oikea vastaus on a eli 3,1 miljoonaa.

Seuraavasta vuodesta eli itsenäisyyden ensimmäisestä vuodesta tuli yksi Suomen historian verisimmistä, kun Suomessa käytiin vuoden 1918 sisällissota. Kaatuneet, teloitetut ja vankileireillä kuolleet mukaan lukien vuonna 1918 kuoli kaikkiaan 95 000 ihmistä - eniten yhden vuoden aikana koko itsenäisyyden historiassa. Tämä ja 1920-luvun maastamuutto hidastivat väestökasvua.

1930-luvulla huolestuttiinkin jo Suomen kansan tulevaisuudesta. Vuonna 1934 silloisessa Tilastollisessa päätoimistossa tehdyn ensimmäisen väestöennusteen mukaan Suomen väkiluku ei koskaan ylittäisi neljän miljoonan asukkaan rajaa. Toisin kuitenkin kävi: neljäs miljoona ylitettiin vuonna 1950 ja viides miljoona vuonna 1991. Nyt Tilastokeskus povailee nyt, että koskaan ei ylitetä kuuden miljoonan rajaa.

2) Oikea vastaus on a, Yrjö Sirola (1876-1936).

Sirola oli ennen sisällissotaa kansakoulunopettaja, toimittaja, kirjailija, SDP:n ensimmäinen päätoiminen puoluesihteri ja kaksi eri kertaa kansaedustaja. Hän oli niin sanottuja marraskuun sosialisteja, vuoden 1905 suurlakon aikana ja sen jälkeen puolueeseen liittyneitä nuoria akateemisia henkilöitä, kuului puolueensa vasemmistosiipeen, siltasaarelaisiin. Venäjälle paettuun hän toimi SKP:n johtotehtävissä.

Oskari Tokoi (1873-1963) oli Suomen vanhan työväenliikkeen keskeinen vaikuttaja ja muun muassa Suomen Ammattijärjestön puheenjohtaja sekä eduskunnan puhemies. Maaliskuussa 1917 hänestä tuli senaatin talousosaston varapuheenjohtaja, mikä käytännössä vastasi pääministeriä nykyyhallituksissa.

Kansanvaltuuskunnassa Tokoi hoiti elintarvikeasian valtuutetun epäkiitollisia tehtäviä. Muiden kansanvaltuuskunnan jäsenten tavoin Tokoi pakeni sisällissodan loppuselvittelyn aikana Venäjälle. valkoisen Suomen langettama kuolemantuomio niskassaan. Mutta saipa hän toisenkin kuolemantuomion, SKP:lta riitaannuttuaan Otto Ville Kuusisen kanssa niin sanotun Muurmannin legioonan perustamisesta. Hän oli siis maailman ensimmäinen sosialistinen pääministeri ja kahdesti kuolemaan tuomittu. Ei ihme, että hän jatkoi pakomatkaansa, nyt Yhdysvaltoihin. Suomi peruutti tuomion vuonna 1949, SKP ei tietävästi koskaan, mutta ei kyllä yrittänyt sitä myöskään panna toimeen.

Suutari Eetu Salin (1866-1919) oli vanhan työväenliikkeen näkyvimpiä miehiä, monessa mukana. Hän oli se Helsingistä tullut sananjulistaja, joka Täällä Pohjantähden alla -romaanissa ja -elokuvissa kysyy Akseli Koskelalta, mitä sitten, jos sosialistit hankkivat torppareille vapautuksen ja he voivat lunastaa maatilkkunsa omakseen. Kansanvaltuuskunnan jäseneksi tulisieluinen julistaja ei suostunut monista kyselyistä ja vaatimuksista huolimatta.

3) Oikea vastaus on Miina Sillanpää (1866-1952), siis b.

Kaikki olivat puolueissaan merkittäviä poliitikkoja, ja ikätovereitakin he olivat. Hilja Riipinen oli syntynyt 1883, Tekla Hultin 1864 ja Miina Sillanpää 1866. Ministeriksi heistä nousi Sillanpää, Suomen ensimmäiseksi naisministeriksi. Forssan puuvillatehtaassa 12-vuotiaana työuransa aloittanut Sillanpää nimitettiin toiseksi sosiaaliministeriksi Väinö Tannerin sosialidemokraattiseen vähemmistöhallitukseen hallitukseen v. 1926-1927. Hänen jälkeensä seuraavaa naisministeriä saatiin odottaa pitkään. Hertta Kuusinen nimitettiin Mauno Pekkalan hallitukseen salkuttomaksi ministeriksi keväällä 1948.

Tekla Hultin oli kyllä lajissaan ensimmäinen, nimittäin ensimmäinen nainen, joka väitteli Suomessa filosofian tohtoriksi. Hän oli nuorsuomalaisen puolueen perustajia ja liittyi ja sen hajottua Kansalliseen Kokoomukseen. Kansanedustajana hän toimi v. 1908-1924.

Hilja "Hurja-Hilja" Riipinen oli korkonimensä mukaisesti kovan linjan oikeistolainen, Lapuan liikkeessä alusta saakka ja perustamassa Isänmaallista Kansanliikettä. Vuonna 1930 hänen valittiin eduskuntaan Kokoomuksen kansanedustaja, mutta hän loikkasi IKL:ään vuonna 1933 ja istui eduskunnassa vuoteen 1939.

4) Oikea vastaus on c, siis Yrjö Kilpeläinen.

Hän oli Akateemisen Karjala-Seuran jäsen, erosi seurasta Mäntsälän kapinan aiheuttamien erimielisyyksien vuoksi ja liittyi SDP:hen vuonna 1937. Eduskuntaan hänet valittiin vuonna 1945. Sotien aikana hän piti radiossa kansalaisten kirjeisiin perustunutta Jahvetin kirjelaatikkoa ja kävi siinä ohessa tiukkaa propagandasotaa Armas Äikiän ja Moskovan Tiltun kanssa. Muutkin mainitut henkilöt liittyvät asiaan siten, että maalaisliittolainen Atte Pakkanen esitti hallintoneuvostossa Wuolijoen erottamista ja sosialidemokraatti Väinö Hakkila kannatti esitystä.

5) Vastaus: Siiri Rantanen.

Siiri "Äitee" Rantanen voitti 10 kilometrillä olympiapronssia 1952 ja 1960, sekä 1956 kultaa 3x5 kilometrin hiihdossa. Hän voitti 3 MM-hopeaa ja 2 MM-pronssia 1954-62. Yksitoista Suomenmestaruutta 1952-62 ja kolme voittoa Salpausselällä. Suomenmestaruus irtosi maastojuoksussa 1960 ja maantiepyöräilyssä 1961. Rantanen hiihti Lahden MM-kisoissa kunniakierroksen vuonna 2017, jolloin hän oli 92-vuotias.

Kuusamossa 1936 syntynyt Kalevi "Susi-Kalle" Oikarainen voitti 50 kilometrin hiihdon maailmanmestaruuden Vysoké Tatryn MM-kisoissa 1970. Se oli Suomen miesten ainoa mitali kyseisistä kisoista, ja sen jälkeen kesti 15 vuotta ennen kuin seuraava suomalainen mieshiihtäjä voitti hiihdon maailmanmestaruuden (Kari Härkönen vuonna 1985).

Olympiapronssia Oikarainen otti viestissä Grenoblessa 1968. SM-kilpailuissa viisi henkilökohtaista sekä 9 viestivoittoa 1959-73. Rajavartioston väpeli Oikaraisesta tuli kuuluisa hänen ajamastaan ja kaatamastaan sudesta, siitä nimitys ”Susi-Kalle.”

Marja-Liisa Kirvesniemi (o.s. Hämäläinen, s.1955) on kolminkertainen olympiavoittaja.

Koulutukseltaan hän on kuntohoitaja ja nykyään kuntosaliryrittäjä. Kirvesniemi on viidellätoista arvokisamitalillaan yksi menestyneimpiä suomalaisia maastohiihtäjiä yhdessä Aino-Kaisa Saarisen ja Mika Myllylän kanssa.

6)Vastaus on b, eli Reino Helismaan.

Reikärauta-Brown esiintyi jo Helismaan laulussa Balladi villistä lännestä vuodelta 1949 ja jatkoi elämäänsä Helismaan hupailuissa, joita esitettiin lähes Helismaan kuolemaan saakka tammikuuhun 1965 saakka.

Antero Alpola (1917 -2001) oli Yleisradion ajanvieteohjelmien pitkäaikainen toimittaja ja esimies. Yleisradion pääjohtaja Hella Wuolijoki nimitti Alpol a Yleisradion teatteriosaston ajanvietetoimittajaksi. Alpolan tunnetuin työ on radiohupailu *Kankkulan kaivolla*, jota hän kirjoitti vuosina 1958–1970 yhdessä Haarlän kanssa. Ohjelman studio-orkesteriksi koottiin Alpolan aloitteesta humppa-humppa-orkesteri Pumppu-Veikoiksi ristitty kokoonpano (myöhemmin nimeksi vakiintui Humppa-Veikot), joka soitti 1930-luvun fokseja Kullervo Linnan johdolla, laulusolistina Teijo Joutsela. Sana ”humppa” on ilmeisesti Alpolan keksintöä ja johdettu onomatopoeettisesti tuuban äänestä; myöhemmin se vakiintui tarkoittamaan koko Pumppu-Veikkojen soittamaa musiikkilajia.

Outsiderin seikkailusarjat Kalle-Kustaa Korkin seikkailuja ja Pekka Lipposen seikkailuja olivat erityisen suosittuja sekä painettuina että radiokuunnelmina 1950- ja 1960-luvuilla.

Seikkailuista on tehty myös radiokuunnelmasarja ja elokuvia. Aarne Haapakoskella eli Outsiderilla oli muitakin sankarihahmoja, muun muassa arkkitehti-salapoliisi Klaus Karma (Karma-sarja) 1940-luvulla. Tätä sarjaa julkaisi Otava, useiden muiden kirjasarjojen tullessa pienemmiltä kustantajilta ja myyntiin kioskien kautta.

7)Vastaus on b, eli vuonna 1948 SKDL:n aloitteen pohjalta.

Suomen lainsäädäntöön lapsilisä tuli vuonna 1948 pohjoismaisen mallin mukaan. Se syntyi Vasemmistoliiton edeltäjän SKDL:n aloitteesta. Se oli ensimmäinen laaja toimeentuloturvan muoto ja nosti sosiaalimenojen osuuden kerralla lähes Tanskan ja Ruotsin tasolle, noin 10–12 prosenttiin bruttokansantulosta.

Lapsilisien edeltäjänä valtion työntekijöiden perheille maksettiin lapsilisää jo 1920-luvulta lähtien, mutta toisen maailmansodan jälkeen helmikuussa 1948 säädettiin perhepalkka työnantajan maksettavaksi. Jo samana vuonna perhepalkka muutettiin valtion maksamaksi kaikkien lapsiperheiden lapsilisäksi. Vuonna 1948 köyhimmille lapsiperheille maksettiin lisäksi perhelisää.

Lapsilisää maksetaan jokaisesta Suomessa asuvasta alle 17-vuotiaasta lapsesta. Lapsilisän maksaa Kansaneläkelaitos ja se on verotonta tuloa, joka voidaan maksaa myös lapselle itselleen, mikäli lapsen etu sitä vaatii. Vuonna 2013 Kela maksoi lapsilisää yhteensä noin 1,49 miljardia euroa.

8) Vastaus on c, eli Jevgeni Jevtushenko.

Hän kirjoitti paljon ajankohtaisrunoutta, jossa arvosteli mm. dogmaattisuutta, henkilöpalvontaa ja antisemitismiä. Tuotannosta suomennettu mm. *Olen vaiti ja huudan* (1959), *Kyllä ja Ei* (1967), *Ardabiola* (1984) sekä romaani *Marjamaat* (1982). Irkutskissa, Neuvostoliitossa 18. heinäkuuta 1932 syntynyt Jevtushenko kuoli Yhdysvalloissa tämän vuoden huhtikuuta 2017 Yhdysvalloissa. Festivaaleihin liittyi yli tuhat tapahtumaa, osanottajia oli yli 13 000 noin 137 maasta. Tämä olikin suurin Helsingissä järjestetty tilaisuus vuoden 1952 olympialaisten jälkeen. Olympialaisissa oli 5000 urheilijaa 69 maasta

Virallisen Suomen asenne festivaaleihin oli pidättyvä - esimerkiksi presidentti Kekkonen oli lähes koko festivaalien ajan kesäasunnollaan Kultarannassa ja puolueista vain SKDL, TPSL ja SKP suhtautuivat myönteisesti festivaaleihin. Kun festivaalien aikana tapahtui järjestyshäiriöitä presidentti Kekkonen kuitenkin tuomitsi ne ja osallistui sitten henkilökohtaisesti yhteen Unkarin kansalliseen konserttiin. Suomen tiedostusvälineet pyrkivät vaikenemaan festivaaleista ja raportoivat lähinnä festivaaleihin liittyneistä järjestyshäiriöistä. Poikkeuksen muodosti puolueettoman linjan omaksunut Hufvudstadsbladet sekä SKDL:n, TPSL:n ja SKP:n lehdistö. Vaikeneminen ei kuitenkaan estänyt Suomen Sosialidemokraattia, Helsingin Sanomia ja Uutta Suomea painamasta lehtipainoissaan maksua vastaan festivaalien virallista Helsinki Youth News -nimistä lehteä. Vuonna 2010 julkaistu suomalainen elokuva Mielellön elokuva sijoittuu heinä-elokuun nuorisofestivaalien aikaan.

9) Vastaus: on b, eli 28. tammikuuta 1972.

Kansanterveyslain myötä terveyskeskuksessa yhdistettiin saman katon alle monet terveyspalvelut, kuten yleislääkärin vastaanotto, neuvola, hammashuolto, vuodeosasto ja kouluterveydenhuolto. Tarkoituksena oli siirtää terveydenhuollon painopistettä ehkäisevään terveydenhoitoon ja avosairaanhoidon. Kansanterveyslain aiheuttamat lisäkustannukset jaettiin valtion ja kunnan kesken, ja valtio alkoi maksaa osan kustannuksista kunnalle valtionosuutena. Sipilän hallituksen ajama sote-uudistus tulee monelta osin romuttamaan kyseisen lain ja sen universaalin periaatteen.

10) Vastaus on b, eli Urho Kekkosen.

Luigi Pirandello (1867-1936) oli absurdin näytelmätaiteen uranuurtajia. Hänen tunnetuin näytelmänsä vuodelta 1921 on olemassaoloa pohtiva Kuusi henkilöä etsii tekijää. Hänen romaaninsa Alastomuuden verho sai Nobelin palkinnon vuonna 1934 Urho Kekkosen ollessa 34-vuotias ja kahden vuoden päässä ensimmäisestä kansanedustajakaudestaan.

11) Vastaus on b, eli Meilahden kirkossa 1.4.1963, kun täpötäydelle salille saarnasi Suomessa vieraileva ruotsalainen pastori, Elisabeth Djurle.

Suomessa teologisen loppututkinnon ensimmäisenä naisena suoritti Wendla Ivaska vuonna 1913. Kirkkolakiin naisteologiien tehtäviä koskevat määräykset tulivat vuonna 1953. Vuoden 1963 kirkolliskokous perusti naisia varten seurakuntalehtorin opetusviran.

Aluksi lehtoreilla ei ollut oikeutta saarnata eikä jakaa ehtoollista. Vuonna 1978 lehtoreille sallittiin saarnaaminen kirkkoherran luvalla. Lehtorit saivat myös avustaa ehtoollisen jakamisessa, konfirmoida sekä jakaa ehtoollista sairaaloissa ja vanhainkodeissa. Vuoden 1986 kirkolliskokouksen hyväksymä Kirkkolain muutos astui voimaan vuoden 1988 alusta, ja 6. maaliskuuta samana vuonna vihittiin pappisvirkaan 94 naisteologia. Kun pappisvirka oli avautunut naisille, suurin osa seurakuntalehtoreista otti pappisvihkimyksen ja samalla lehtorinvirkoja muutettiin papinviroiksi. Vuoden 1990 kirkolliskokous avasi myös piispan viran naisille.

12) Vastaus on c, eli Olli Mäki.

Helsingin olympiastadionilla 17. elokuuta 1962 käyty World Boxing Association -liiton nyrkkeilyn höyhensarjan maailmanmestaruusottelu, jossa kohtasivat suomalainen Olli Mäki ja yhdysvaltalainen Davey Moore. Kohtaaminen päättyi ottelun toisessa erässä, kun Mäki putosi kanveesiin ja Moore julistettiin voittajaksi teknisellä tyrmäyksellä. Ottelua oli Olympiastadionilla seuraamassa lähes 24 000 katsojaa.

Davey Moore (1. marraskuuta 1933 – 25. maaliskuuta 1963) oli yhdysvaltalainen nyrkkeilijä, joka oli kevyen välisarjan maailmanmestari. Hän puolusti mestaruuttaan suomalaista Olli Mäkeä vastaan Helsingin Olympiastadionilla elokuussa 1962 voittaen tämän toisessa erässä. Seuraavan vuoden maaliskuussa Moore hävisi tyrmäyksellä Sugar Ramosille (s.1941) ja vaipui koomaan. Hän kuoli sairaalassa Los Angelesissa neljän päivän kuluttua 25. maaliskuuta 1963. Ottelu herätti keskustelua siitä, olisiko tuomarin pitänyt keskeyttää ottelu aikaisemmin. Bob Dylan teki tapahtumasta laulun ”Who killed Davey Moore?”, eli kuka tappoi Davey Mooren? Davey Moore tunnetaan myös nimellä ”musta nukuttaja”. Ramos on 1941 syntynyt kuubalaislähtöinen meksikolainen nyrkkeilijä.

Kovasta oikean kätensä lyönnistä tunnettu Ramos aloitti nyrkkeilyuransa synnyinmaassaan Kuubassa vuonna 1957 ja voitti vuonna 1960 maansa höyhensarjan mestaruustittelin vuonna 1960 pisteillä Orlando Castilloa vastaan. Fidel Castron kommunistihallinnon noustua valtaan hän pakeni maasta Meksikon pääkaupunkiin Méxicoon. Sugar Ramos jatkoi uraansa vuoteen 1972 saakka.

Pertti Ilmari ”Purtsi” Purhonen (1942 -2011) oli suomalainen nyrkkeilijä ja olympiamitalisti. Urheilu-uransa jälkeen hän toimi muun muassa vuonna 1978 perustetun Kriisipalveluyhdistys ry:n toiminnanjohtajana. (Purhosen nyrkkeilyuran paras saavutus on olympiapronssi Tokiosta 1964. Hän otteli välisarjassa (alle 67 kg) ja voitti australialaisen Francis Robertsin tuomariäänin 5–0, tšekkoslovakialaisen Bohumil Němečekin kehätuomarin

keskeytyksellä kolmannessa erässä sekä nigeriläisen Issak Daboren pistein 3–2. Välierässään hän hävisi Neuvostoliiton Ricardas Tamulisille pistein 0–5.)

Arto Harald Nilsson (s. 1948 Helsinki) on suomalainen yrittäjä, entinen nyrkkeilijä ja olympiamitalisti. Nilsson saavutti pronssia Méxicon 1968 olympialaisten kevyessä välisarjassa (alle 63,5 kg). Hän voitti kenialaisen John Olulun tuomariäänin 3–2, länsisaksalaisen Gert Puzichan äänin 5–0 sekä bulgarialaisen Petar Stoitševin kehätuomarin keskeytyksellä toisessa erässä. Välieräottelussaan hän hävisi hallitsevalle olympiavoittajalle, puolalaiselle Jerzy Kulej'lle pistein 0–5.

Kisojen päättäjaisissä hän toimi Suomen joukkueen lipunkantajana. Madridin EM-kilpailuissa 1971 Nilsson hävisi välisarjan (alle 67 kg) avausottelussaan bulgarialaiselle Ivan Kiriakoville tuomariäänin 1–4. Koulutukseltaan Nilsson on ekonomi ja on toiminut Timanttiset-ketjun omistajana sekä toimitusjohtajana.

13) Vastaus on c, eli Juice Leskinen.

Kyseisen kappaleen nimi on ”Tulppaani”. Sen esittää Juice Leskinen, joka on myös laulun säveltäjä ja sanoittaja. Kappale ilmestyi Juice Leskisen esikoislevyllä Juice Leskinen ja Coitus Int. vuonna 1973.

14) Oikea vastaus on a eli saamelaisia.

ILO:n sopimus 169 koskee itsenäisten valtioiden alkuperäis- ja heimokansoja. Saamelaiset ovat sekä sopimuksen oman että Suomen perustuslain määritelmän mukaan tällainen alkuperäiskansa. Ja muuten koko Euroopankin ainoa alkuperäiskansa. Sopimuksesta päätettiin vuonna 1989 ja se astui voimaan vuonna 1990.

Suomi ei ole kuitenkaan ratifioinut eli vahvistanut sopimusta lähinnä saamelaisten maa- ja metsätalouden erimielisyyksien ja tulkintaerojen vuoksi. Saamelaiskäräjät on tosin hyväksynyt kesäkuussa 2014 sopimuksen ratifiointiesityksen ja siihen liitettävän, maa- ja metsätalouden koskevan selitysosan. Selitysosan mukaan saamelaisalueen maanomistusoloihin ei sopimuksen myötä tule muutoksia eikä valtion ja yksityisten maiden omistusoikeuksiin kosketa. Myös jokamiehenoikeus olisi säilynyt ennallaan.

ILO on kansainvälinen työjärjestö. Alkuperäiskansat tulivat sen kiinnostuksen kohteeksi jo 1920-luvulla, jolloin valmistellun ja vuonna 1930 laaditun yleissopimuksen nro 29 tavoitteena oli lopettaa alkuperäiskansojen laajamittainen hyväksikäyttö halpana työvoimana sekä turvata niiden oikeus hyväksyttäviin työoloihin. Taustalla olivat työolot siirtomaissa. Myöhemmin ILO:n kiinnostus laajeni yleisemmin alkuperäis- ja heimokansojen taloudellisiin, sosiaalisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin oloihin. Yleissopimus numero 169:n tarkoitus tavoitteena on korjata alkuperäiskansoihin kohdistuvien aikaisempien sulauttamis- ja yhdistämissuunnitelmien kielteiset seuraukset. Alkuperäiskansoilla on oikeus säilyttää elämäntapansa, kielensä ja identiteettinsä kansana. Alkuperäiskansoilla on oikeus hallita kehitystään omilla ehdoillaan. Valtioiden on tunnustettava alkuperäiskansojen pyrkimykset

hallita itse omia laitoksiaan ja kehitystään ja tuettava tätä työtä aktiivisesti. Sopimuksen yleisenä tavoitteena on myös luoda menettelyjä, joiden avulla alkuperäiskansat saavat äänensä kuuluviin, sekä saada aikaan alkuperäiskansojen ja muiden osapuolten välistä vuoropuhelua.

15) Vastaus on a, eli vuonna 1957.

Jymyn saavutukset: Sotkamon Jymy on yksi Suomen kaikkien aikojen menestyksekkäimpiä pesäpalloseuroja. Sotkamon Jymy on voittanut vuosien 1990 ja 2012 välillä 22 miesten pääsarjatason SM-mitalia. Historiansa aikana seura on voittanut Suomen mestaruuden 16 kertaa, joista ensimmäinen saavutettiin vuonna 1963. Tämän jälkeen loput 15 mestaruutta on saavutettu vuoden 1990 jälkeen. Kausi 1990 oli myös ensimmäinen nykyisellä Superpesis-nimellä, ja yhdeksän kertaa mestari on ollut joku muu kuin Sotkamo. Sotkamon mitalitilillä on mestaruudet vuosilta 1963, 1990, 1992, 1993, 1995, 1996, 1997, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006, 2009, 2011, 2012, 2013, 2014 ja 2015. Hopeamitaleja on neljä kappaletta vuosilta 1991, 2000, 2007 ja 2008. Pronssisia mitaleja on kolme kappaletta: 1994, 2005 ja 2010. Vuoden 1990 jälkeen Sotkamo on jäänyt ilman mitaleita vuosina 1998 ja 1999. Sotkamon Jymy nousi vuonna 2011 pesäpallon maratontaulukon kärkeen ohi Jyväskylän Kirin.

Sotkamo on menestynyt myös talvikaudella pelattavassa Hallipesiksen SM-turnauksessa. Sotkamo on voittanut turnauksen viidesti: 2000, 2001, 2009, 2011 ja 2013. Toiseksi Sotkamo on tullut viisi kertaa: 1994, 1997, 1998, 1999 ja 2002. Kolmanneksi Sotkamo on jäänyt kolmesti: 1995, 2008, 2014

LISÄKYSYMYKSET:

1) Vastaus c, 4,6 miljardia euroa.

2) Vastaus: c. Franklin Shakespeare USA:sta voitti kultaa soudun kahdeksikossa Helsingin olympialaisissa vuonna 1952. Franklin Shakespeare syntyi 31.5.1930 Philadelphiassa, Pennsylvaniassa

3) Vastaus: b, eli 1. elokuuta 1982. Rajua vastusta ja lahjusskandaaleja poikineen metron juhlijuna teki ensimmäisen matkansa presidenttiparin Mauno ja Tellervo Koiviston johdolla. Ilmaisajelu veti junan täyteen koko päivän ajan. Vuosittain Helsingin metrolla tehdään keskimäärin 62 miljoonaa metromatkaa. Ja Espoossa uutta metroa odotetaan innokkaasti

4) Vastaus: a, Wäinö Aaltonen.

5) Vastaus: c, sukunimilaki. Torpparilaki 1918, uskonnonvapauslaki 1922

Suomi 100 -tietovisan tuomarit Juha Drufva ja Pekka Isaksson ovat laatineet tietokilpailukysymykset ja vastaukset.